

16.37x14.72	1	15	עמוד	1	הארץ - כותרת	03/04/2014	41855183-5
ור בועז סנג'רו ראש החטיבה למשפט פלילי וקרימינולוגי - 26330							

בועז סנג'רו

את מי משרתת חגיגת המעצרים

לצורך הליכי חקירה שלא ניתן לקיימם אלא כשהחשוד נתון במעצר.

ובכל זאת המשיכה עקומת המעצרים לטפס משנה לשנה, עד כי הגענו ל-60 אלף מעצרים בשנה (1).

מדוע כה חביב המעצר על המשטרה ועל הפרקליטות? הרי ניתן לחקור גם בלי לעצור. להערכתך, הסיבה האמיתית ברוב המקרים – היא – שלא תמצאו אותה בכתובים – השימוש במעצר, בתנאים מחפירים, כאמצעי לחץ על החשודים להודות בעבירות שבהן הם מואשמים. כך רומסים את זכות השתיקה ואת החיסיון מפני הפללה עצמית וגורמים בים הודאות רבות, חלקן של אשמים וחלקן של חפים מפשע. מעצר הוא, שבתי המשפט מאפשרים זאת.

בחלק מהמקרים קשה להשתחרר מן הרושם, שהמעצר משמש מקדמה על חשבו העונש, שאולי ייגזר על החשודים בעתיד, ואולי לא; שהוא ענישה בטרם משפט; ואולי אף מענה לצליפיה של רבים בציבור להשלטה מהירה של חוק וסדר, גם תוך כדי רמיסת זכויות החשודים. לאלה אזכיר, שמחזר הרבר עלול לקרות גם להם או לבני משפחותיהם. כללי המשפט הפלילי מגדירים את מה שמותר למדינה לעולל לאזרח, ובכך מגדירים גם את חירותו.

פרופ' סנג'רו הוא ראש החטיבה למשפט פלילי וקרימינולוגיה במרכז האקדמי למשפט ולעסקים

בית ספר, אשר מחו נגד הפינוי הכפוי של תושבים מבתיהם. לתלמידי התיכון שנעצרו לא איפשרו להיבחן בבחינות הבגרות. האם התקיימה עילת מעצר כחוק, או שהיתה זו ענישה לפני משפט, שנועדה להרתיע אחרים ולהקל על ביצוע מדיניות הממשלה? שמא היה זה שימוש פוליטי בחוק הפלילי? הזמרת מרגלית צנעני גם היא נעצרה, כאילו לא ניתן לחקור בלי לעצור אותה. ודוגמה אחרונה, מגי רבות: הפרקליטות בייקשה לעצור עד תום ההליכים אדם שנחשד כי מחא כפיים תוך כדי נהיגה במכוניתו. עילת המעצר היתה סכנה לציבור. האם לא די היה בשלילת רשיון הנהיגה שלו? לפחות המקרה האחרון ממחיש, כי לא רק בשיכרון כוח מדובר, אלא לפעמים גם בטיפשות.

בעקבות דו"ח מבקר המדינה מ-1994, שהתריע על ריבוי המעצרים (37 אלף בשנה), שרובם מיותרים (בשני שלישים מהמקרים כלל לא מוגש כתב אישום בעיקבות המעצר), נחקק ב-1996 חוק מעצרים חדש. החוק החדש קבע, בין היתר, כי הורדת העבירה איננה עילה למעצר. החוק הגדיר שלוש עילות מעצר מצומצמות: יסוד סביר לחשש לסיכון ביטחוננו של אדם, של הציבור או של המדינה (בעיקר בעבירות אלימות); יסוד סביר לחשש לשיבוש הליכי החקירה (הנתמך במידע ספציפי); ומקרים חריגים "מנימוקים מיוחדים שיידרשו",

שויות אכיפת החוק מצאו לנכון בשבוע שעבר לעצור כמה קציני צבא בגמלאות, שעבדו עם הרמטכ"ל הקודם. האם לא היה ניתן לחקור אותם בלא מעצר? לצד הטענה המשמימה הרגילה, שיש חשש כי ישבשו את החקירה (האם דווקא עתה, זמן רב לאחר שנחשפה בתקשורת?), הועלתה הטענה, שהם מסכנים את שלום הציבור בהחזיקם מסמכים מסווגים.

אנשים שעד לאחרונה היו מופקדים על ביטחון המדינה מוכרזים כסכנה לציבור רק משום שהם מחזיקים מסמכים, שכנראה נמצאים ברשותם כבר זמן ממושך. האם היתה זו טעות יוצאת דופן של הרשויות?

כמה דוגמאות נוספות מעלות, כי מדויבר בתפישה מוטעית של המעצר, הנובעת משיכרון כוח, מטיפשות, או משני הדברים גם יחד. ב-2012, בהכנות לטקס יום העצמאות, התמוטט מבנה תאורה וגרם למוות של חיילת ולפציעת שבעה חיילים. בעקבות האסון דווח על גל מעצרים של אנשים שונים, שעסקו בהקמת מבנה התאורה – לשם מה?

לפני שנים אחדות נעצרו באשון לילה כמה מהבעלים והמנהלים של מאפיות לחם, בחשד שתיאמו ביניהם מחירים. האם היו סכנה לציבור? במהלך ההתנתקות מרצועת עזה נעצרו מאות מפגינים, בהם תלמידי

